

מעלת העלייה לארץ ישראל

שאלה:

- ◆ אמור נא לי, למה חשוב כל כך לעלות לארץ ישראל?
- ◆ האם אני יכול לתקן נשמתי בחוץ לארץ כמו בארץ ישראל, הלא יש לנו ברוך השם כאן בחוץ לארץ רבנים, ספרים, בתי מדרשים וישיבות בחוץ לארץ גם כן, אז למה, למה אני צריך לנסוע לארץ?
- ◆ האם יש איזה מקור שבזמן הזה צריכים לדור בארץ?
- ◆ מה אני יכול לעשות ולתקן שם מה שאיני יכול לעשות ולתקן בחוץ לארץ?
- ◆ האם מי שיש לו עסק טוב בחוץ לארץ גם כן צריך לעלות ארצה?

תשובה:

אבניה ואת עפרה יחוננו וגו' אתה תקום תרחם ציון, ולפיכך היו האמוראים מנשקים עפרותה ואבניה בכואם אליה. ומה טוב ומה נעים לשיר שיר ידידות אשר יסד רבי יהודה הלוי עליה באהבה רבה, תחילת השירה ארץ הקדושה יקרה חמודה וכו', כן אנו משוררים על ציון ר' יהודה בר אלעי כל ערב ראש חודש בשמחה רבה ומתחננים לאל אל יגרשנו מעליה. גם הקרובים והרחוקים אשר חוצה לה ראוי להם שיהיו נכספים ותאבים אליה, כי כשם שבחר בהם כך בחר בארץ ישראל ויחד אותה להם, ואין נקראים גוי אחד אלא עמה, שכך פירוש רשב"י (זוהר ח"א קסד, א) על

צריך כל איש ישראל לחבב את ארץ ישראל ולבא אליה מאפסי ארץ בתשוקה גדולה כבן אל חיק אמו, כי תחילת עונינו שקבע לנו בכיה לדורות יען מאסנו בה, שנאמר (תהלים קו, כד), וימאסו בארץ חמדה.

ספר השל"ה
הקדוש,
שער
האותיות,
עמק ברכה
(כב)

עוד כתב דף ס' וזה לשונו, וצריך כל איש ישראל לחבב את ארץ ישראל ולבא אליה מאפסי ארץ בתשוקה גדולה כבן אל חיק אמו, כי תחילת עונינו שקבע לנו בכיה לדורות יען מאסנו בה, שנאמר (תהלים קו, כד), וימאסו בארץ חמדה, ובפדיון נפשנו מהרה יהיה, כתיב (תהלים קב, טו), כי רצו עבדיך את

תחילת השירה, ארץ הקדושה יקרה חמודה וכו', כן אנו משוררים על ציון רבי יהודה בר אלעאי כל ערב ראש חודש בשמחה רבה ומתחננים לאל שאל יגרשנו מעליה. גם הקרובים והרחוקים אשר חוצה לה ראוי להם שיהיו נכספים ותאבים אליה, כי כשם שבחר בהם כך בחר בארץ ישראל ויחד אותה להם ואין נקראין גוי אחד אלא עמה שכך פירש רשב"י על מקרא שכתוב ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ.

ומצינו במדרש שהקדוש ברוך הוא אמר לאברהם אבינו פעם ראשונה שילך לארץ ישראל ויראנה ויחזור, ואחר שחזר לא נתן לו רשות לחזור ללכת לארץ ישראל עד חמש שנים ואותן חמש שנים היה משתוקק לחזור ללכת והוא אמר זה הפסוק (שם נה, ז) מי יתן לי אבר כיונה אעופה ואשכונה הנה ארחיק נודד אלין במדבר סלה.

מוטב ללון במדברות של ארץ ישראל ולא ללון בפלטטריות של חוצה לארץ, והיה תאב, ומשהורשה, כתיב וילך אברם כאשר דבר אליו ה', וקודם בואו אל הארץ לא היה משתוקק אבל אחר שבא שמה פעם ראשונה וראה במראה הנבואה יקר תפארת קדושת הארץ, אז נכסוף נכסף, וממנו נלמד לדורות אנחנו יוצאי

מקרא שכתוב (דה"א יז, כא), ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ:

בארץ ישראל נכלל התורה ועולם הבא

בארץ ישראל נכלל התורה ועולם הבא, כי אורא דארץ ישראל מחכים (ב"ב קנח, ב), ושם לשכת הגזית, וארץ ישראל שלמטה מכוון נגד שלמעלה שהוא עולם הבא, שעליו נאמר כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, שנאמר, ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ. בעולם הבא נכלל תורה וארץ ישראל, כי ענין עולם הבא הוא גילוי סודות ושמות התורה, ושעל זה נאמר וראית את מוריך, ושם ארץ ישראל הקדושה מקדש שלמעלה:

צריך כל איש ישראל לחבב את ארץ ישראל ולבא אליה מאפסי ארץ בתשוקה גדולה כבן אל חיק אמו

וצריך כל איש ישראל לחבב את ארץ ישראל ולבא אליה מאפסי ארץ בתשוקה גדולה כבן אל חיק אמו, כי תחלת עווננו שנקבעה לנו בכיה לדורות יען מאסנו בה שנאמר (תהלים קו, כד) וימאמו בארץ חמדה, ובפדיון נפשנו מהרה יהלה כתיב (שם קב, טו) כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו, ושם נאמר (יד) אתה תקום תרחם ציון, ולפיכך היו האמוראים מנשקים עפרותיה ואבניה בכואם אליה ומה טוב ומה נעים לשיר שיר ידידות אשר יסד ר' יהודה הלוי עליה באהבה רבה.

ספר השל"ה הקדוש, מסכת פסחים, מצה עשירה דרוש השני (1)

ספר חרדים פרק נט מצות ישוב ארץ ישראל:

עבדת את ה' אלהיך בשמחה, אם כן צריך היושב בארץ ישראל להיות שמח תדיר במצוותו התדירה באהבתו אותה וגם צריך להיות ירא וחרד כדכתב רשב"י כל פקודא דלאו איהו ברחימו ודחילו לאו פקודא היא לכך אמרו באבות דרבי נתן הוי שש וחרד על המצות:

והנה תיבת והיה אצל מצות ישיבת ארץ ישראל רמז לשמחת המצוה, וסמיכות הפרשה לעמלק רמז לחרדה במצוה מהרצועה התלויה באויר, ויסוריין של ארץ ישראל הן מן האומות מ"ה הן מן החולאים, מזבח כפרה הם, כדבר שנאמר (ישעיה לג, כד) ובל יאמר שכך חליתי העם היושב בה נשוא עון. וזה רמוז גם כן בפסוק זה בסופי תיבות והיה כי תבא אלא הארץ אשר ה' אלהיך נותן לך נחלה, נכ"ה, והוא לשון מנכה לו מן הדמים, וכדפרש"י בפסוק אולי אוכל נכה בו, ופירוש הענין, שעל ידי קצרות שבארץ ישראל מתנכים ומתמעטים העונות והעם היושב בה נשוא עון, וכתוב וכפר אדמתו עמו. ודוקא בעונות קלים ששבים ומתחרטים עליהם ויסוריין אלו ממרקין, ובעת מותו של אדם הולך נכוחו לגן עדן:

אגל הבאים לארץ ישראל ואין שמים על לב כי הם בהיכל המלך ומורדים ופושעים ומרבים במשתאות של סעודת מריעות

חלציו להיות נכספים כמוהו אף על פי שיושביה בצער, על מנת כך נהיה שמחין ביסוריין:

וזוהו טעם סמיכת פרשת עמלק וביאת ארץ ישראל בפרשת כי תבא, כמו שאמרו ז"ל ג' מתנות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל ולא נתן אלא על ידי יסורין, ואלו הן תורה וארץ ישראל ועולם הבא, וכי היכי דבביאה ראשונה בא עמלק הכא נמי בקיבוץ גליות כשרוצים לבא לארץ ישראל עמלק מזדמן להם בדרך וכאשר עינינו רואות היום תמיד, ירא ה' וישפוט:

כי הדר בארץ ישראל דבק בה' הפך הדר בחוץ לארץ

והתחיל בתיבת והיה, הוא אחד משנים עשר צירופין של השם הקדוש, רמז כי הדר בארץ ישראל דבק בה' הפך הדר בחוץ לארץ, היינו הישראל שדומה למי שאין לו אלוה, ונקט צרוף זה רמז למה שאז"ל כל מקום שנאמר תהיה לשון שמחה הוא:

הרמב"ן במנין תרי"ג: מצות ישיבת ארץ ישראל כל עת ורגע שהאדם בארץ ישראל הוא מקיים המצוה זו

וכתב רמב"ן במנין תרי"ג מצות ישיבת ארץ ישראל כל עת ורגע שהאדם בארץ ישראל הוא מקיים המצוה זו, וידוע שעיקר שכר המצוה על השמחה הגדולה בה כדכתיב (דברים כח, מז) תחת אשר לא

ומרוזחים, עליהם הכתוב אומר (ירמיה ב, ז) ותבאו ותטמאו את ארצי ונחלתי שמתם לתועבה, וכתוב (ישעיה א, יב) כי תבואו לראות פני מי בקש זאת מידכם רמוס חצרי. ולא יעלה על לבם שאחרי מותם ישארו בארץ ישראל, אלא במותם יגרשום חוצה ככלבים.

זוה לשון פרקי רבי אליעזר פרק ל"ד, וכל הרשעים בארץ ישראל נפשותם נשלכות לחוצה לארץ שנאמר (שמואל א כה, ט) ואת נפשך אויביך יקלענה בתוך כף הקלע. ולעתיד לבא הקדוש ברוך הוא אוחוז בכנפות הארץ ומנער אותה מכל טומאה ומשליכן לחוצה לארץ, שנאמר (איוב לח, יג) לאחוז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה:

וכתב הרמב"ן (בפרשת אחרי מות) שהזכיר הכתוב בעריות ותטמא הארץ ואפקוד עונה, אף על פי שהעריות חובת הגוף ואינן תלויות בארץ, מכל מקום עיקר כל המצות ליושבים בארץ ה'. וכן שנו בסיפרא ולא תקיא הארץ אתכם, ארץ ישראל אינה כשאר ארצות, אינה מקיימת עוברי עבירה. והנה הכותיים לא היו ענושים בארצם, וכבואם בארץ ה' ועשו שם כמעשיהם הראשונים שלח בהם האריות הממתים אותם. לכן כל אדם יחרד בכואו אל ארץ ישראל להיות ירא שמים כפל כפלים ממה

שהוא בחוצה לארץ, וידע כי בבית המלך הוא יושב:

לא מצא הקדוש ברוך הוא ארץ שראויה לינתן לישראל אלא ארץ ישראל

רשב"י פתח (חבקוק ג) עמד וימודד ארץ מדד הקדוש ברוך הוא כל האומות ולא מצא אומה שהיתה ראויה לקבל את התורה אלא דור המדבר מדד הקדוש ברוך הוא כל ההרים ולא מצא הר שתנתן בו את התורה אלא סיני מדד הקדוש ברוך הוא את כל העיירות ולא מצא עיר שיבנה בו בית המקדש אלא ירושלים מדד הקדוש ברוך הוא כל הארצות ולא מצא ארץ שראויה לינתן לישראל אלא ארץ ישראל. הה"ד עמד וימודד ארץ ראה וגו'.

לא מצא אומה שלימה שהיא ראויה לקבל את התורה אלא ישראל

כתב עמד וימודד ארץ ראה ויתר וגו' (חבקוק ג' ו') תניא א"ר שמעון בן יוחי מלמד שמדד הקדוש ברוך הוא את כל בני אדם ולא מצא אדם נאה שיצאו [ישראל] ממצרים על ידו אלא משה רבינו מדד הקדוש ברוך הוא את כל הימים ולא מצא נאה להעביר ישראל בתוכו אלא מי ים סוף מדד כל הדורות ולא מצא דור נאה שיתן להם תורה אלא דור המדבר מדד הקדוש ברוך הוא את כל האומות ולא מצא אומה שלימה שהיא ראויה לקבל את התורה אלא ישראל מדד כל ההרים ולא מצא הר

מדרש רבה ויקרא פרשה יג פסקה ב

פסיקתא רבתי הוספה א פרשה ג

נאה ליתן תורה עליו אלא הר סיני מדד כל הארצות ולא מצא עיר נאה לבנות ביהמ"ק בתוכה אלא ירושלים חזר הקדוש ברוך הוא ומדד את כל ההרים ולא מצא הר נאה שישרה שכינתו אלא הר המוריה מדד ימי בראשית ולא מצא יום (יאה) [נאה] להיות מקודש כיום השבת שבו שבת מכל מלאכתו מדד את החדשים ולא מצא חדש נאה לסליחה ולכפרה (כיום חודש) [כחודש] תשרי שבו נולדו (האבות) [אבות] העולם וכל העושה בו תשובה צדקתו מסייעתו לכך נאמר עמד וימודד ארץ:

נאה ליתן תורה עליו אלא הר סיני מדד כל הארצות ולא מצא עיר נאה לבנות ביהמ"ק בתוכה אלא ירושלים חזר הקדוש ברוך הוא ומדד את כל ההרים ולא מצא הר נאה שישרה שכינתו אלא הר המוריה מדד ימי בראשית ולא מצא יום (יאה) [נאה] להיות מקודש כיום השבת שבו שבת מכל מלאכתו מדד את החדשים ולא מצא חדש נאה לסליחה ולכפרה (כיום חודש) [כחודש] תשרי שבו נולדו (האבות) [אבות] העולם וכל העושה בו תשובה צדקתו מסייעתו לכך נאמר עמד וימודד ארץ:

לא הוכשרה לומר שירה אלא ארץ ישראל בלבד

טעם שני: שאין אומרים הלל על נס שבחוצה לארץ. - והרי אומרים הלל על הנס של יציאת מצרים? אלא כדתיניא: עד שלא נכנסו ישראל לארץ הוכשרו כל הארצות לומר שירה; משנכנסו לארץ - נפסלו כל הארצות, ולא הוכשרה לומר שירה אלא ארץ ישראל בלבד:

שלש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל וכולן לא נתנן אלא על ידי יסורין אלו הן תורה וארץ ישראל והעולם הבא

תניא רבי שמעון בן יוחאי אומר שלש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל וכולן לא נתנן אלא על ידי יסורין אלו הן

ספר התורה, פרק ששה עשר:

תלמוד בבלי מסכת ברכות (דף ה.)

מדרש תהילים מזמור צד

רבי שמעון אומר, חביבין יסורין, ששלש מתנות טובות שנתן הקדוש ברוך הוא לישראל והעולם מתאווין להן לא נתנן אלא בזכות הייסורין. ואלו הם - התורה, והעולם הבא, וארץ ישראל. תורה, שנאמר (משלי א, ב) לדעת חכמה ומוסר. וכתוב, אשרי הגבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו. ארץ ישראל, דכתיב (דברים ח, ה) וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו. למה, (שם, ז) כי ה' אלהיך מביאך אל ארץ טובה.

רבי נתן ברבי יוסי אומר, חביבין יסורין, שבשבילן הברית כרותה לישראל, שנאמר, כי ה' אלהיך מביאך אל ארץ טובה. (העולם הבא, שנאמר (משלי ו, כג) כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר). צא וראה, אי זה מהן מביאה לחיי העולם הבא. הוי אומר, הייסורין. שהקדוש ברוך הוא מיחל שמו על מי שייסורין באין עליו, שנאמר (דברים ח, ה) כי ה' אלהיך מיסרך. ר' אליעזר בן יעקב

עליך שלא לפי מעשיך הבאתי עליך את היסורין. ר' יונתן אומר חביבין יסורין שכשם שהברית כרותה לארץ כך ברית כרותה ליסורין שנאמר ה' אלהיך מיסרך ואומר כי ה' אלהיך מביאך אל ארץ טובה.

ר' שמעון בן יוחאי אומר חביבין יסורין ששלש מתנות טובות נתנו להם לישראל ואומות העולם מתאווין להן ולא נתנו להן אלא ביסורין ואלו הן תורה וארץ ישראל והעולם הבא. תורה מנין שנאמר לדעת חכמה ומוסר להבין אמרי בינה ואומר אשר הגבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו.

ארץ ישראל מנין תלמוד לומר ה' אלהיך מיסרך ואומר כי ה' אלהיך מביאך אל ארץ טובה. העולם הבא מנין תלמוד לומר כי נר מצוה ותורה אור וגו' אמרת צא וראה איזו דרך מביאה לאדם לחיי העולם הבא הוי אומר זה יסורין. ר' נחמיה אומר חביבין יסורין שכשם שהקרבנות מרצין כך יסורין מרצין. בקרבנות מהו אומר ונרצה לו לכפר עליו. ביסורין מהו אומר והם ירצו את עונם. ולא עוד אלא כי היסורין מרצין יותר מן קרבנות מפני שהקרבנות בממון והיסורין בגוף. וכן הוא אומר עור בעד עור וכל אשר לאיש וגו'.

כי נר מצוה ותורה אור. א"ר יוחנן שלש מתנות נתן הקדוש ברוך

אומר, הרי הוא אומר, (משלי ג, יב) את אשר יאהב ה' יוכיח וכאב את בן ירצה. אל תהי קורא וכאב אלא וכאב. בשעה שמכאיבו. ומי גרם להם לרצות לאביהם שבשמים, הוי אומר הייסורין. רבי נתן אומר, חביבין יסורין, שכשם שהקרבנות מרצין כך הייסורין מרצין. בקרבנות הוא אומר, (ויקרא א, ד) ונרצה לו לכפר עליו. ובייסורין הוא אומר, (שם כו, מא) אז ירצו את עונם. ולא עוד, אלא שייסורין חביבין מן הקרבנות, שהקרבן בממון והייסורין בגוף, שנאמר (איוב ב, ד) וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו. לפיכך, אשרי הגבר אשר תיסרנו יה. למה, ומתורתך תלמדנו. להשקיט לו מימי רע עד יכרה לרשע שחת. א"ר לוי, זה יום הדין ויום המיתה. ורבנן אמרי, זה ראש השנה ויום הכפורים. כי לא יטוש ה' את עמו.

ר' איבו ורב שמואל בר נחמני אמרו, בשעה שישראל עושין רצונו של מקום הוא עושה בשביל עמו ונחלתו. ובשעה שאין להם מעשים טובים עושה למען שמו הגדול. ורבנן אמרי, לאנשי חוצה לארץ בשביל עצמו, לאנשי הארץ בעבור נחלתו. הוי, כי לא יטוש ה' את עמו:

רבי מאיר אומר וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר יהא לבך יודע מעשים שעשית ויסורין שהבאתי

ילקוט שמעוני משלי פרק ו המשך רמז תתקלח

ילקוט שמעוני פרק כ רמז שג

הוא לישראל וכלם לא נתנם אלא על ידי יסורין אלו הם. תורה וארץ ישראל והעולם הבא, תורה מנא לן שנאמר אשרי הגבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו. ארץ ישראל מנא לן דכתיב כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלהיך מיסרך וכתיב בתריה כי ה' אלהיך מביאך אל ארץ טובה. עולם הבא מנין דכתיב כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר.

מכילתא פרשת בחדש פרשה י

רבי יונתן אומר חביבין יסורין כשם שברית כרותה לארץ כך ברית כרותה ליסורין שם ה' אלהיך מייסרך שם כי ה' אלהיך מביאך אל ארץ טובה. רבי שמעון בן יוחאי אומר חביבין יסורי' ששלש מתנות טובות נתנו לישראל ואומות העולם מתאווין להם ולא נתנו להם אלא בייסורין. ואלו הן תורה וארץ ישראל ועולם הבא. תורה דכתיב משלי א' לדעת חכמה ומוסר להבין אמרי בינה תהלים צ"ד אשרי הגבר אשר תיסרנו יה.

ארץ ישראל מנין דכתיב דברים ח' ה' אלהיך מיסרך ואומר שם כי ה' אלהיך מביאך אל ארץ טובה. העולם הבא מנין דכתיב משלי ו' כי נר מצוה ותורה אור וגו'. ואמרת אי זה דרך שמביאה את האדם לחיי העולם הבא הוי אומר אלו יסורין. ר' נחמיה אומר חביבין יסורין שכשם שהקרבות מרצין כך יסורין מרצין בקרבנות מהו אומר ויקרא א' ונרצה לו לכפר עליו בייסורין מה

הוא אומר שם כ"ו והם ירצו את עונם. ולא עוד אלא שהייסורין מרצין יותר מן הקרבנות מפני שהקרבות בממון והייסורין בגוף וכן הוא אומר איוב ב' עור בעד עור. כבר היה רבי אליעזר חולה ונכנסו ארבעה זקנים לבקר ר' טרפון ורבי יהושע ור' אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא נענה רבי טרפון ואמר טוב אתה ישראל מגלגל חמה הא למדת שחביבין ייסורין:

ר' שמעון בן יוחאי אומר חביבים יסורים ששלש מתנות נתן הקדוש ברוך הוא להם לישראל שאומות העולם מתאווים להן ולא נתנוהו לישראל אלא על ידי יסורים ואלו הם תורה וארץ ישראל והעולם הבא. תורה מנין שנאמר משלי א' לדעת חכמה ומוסר ואומר תהלים צד אשרי הגבר אשר תייסרנו יה ומתורתך תלמדנו. ארץ ישראל מנין ה' אלהיך מייסרך ואומר ה' אלהיך מביאך אל ארץ טובה ארץ נחלי מים עיינות ותהומות יוצאים בבקעה ובהר

ובפרק קמא דברכות (ה, א), **שלוש** מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל, וכולן לא נתנן אלא על ידי יסורין, תורה וארץ ישראל ועולם הבא כו'. להודיענו כי ביסורי הגוף גובר הנפש שהוא הפכו. ועל כן בחר אברהם בזרעו שיפלו בגלות על עונם, כדי שלא יפלו בגיהנם, כדאיתא בבראשית

ספרי פרשת ואתחנן פ"קא ז

ספר השל"ה הקדוש בעשרה מאמרות מאמר החמישי (א)

רבה פרשה (מ"ב) (מד, כא ושמו"ר נא, ז) עיין שם. כי טוב לישראל לענות גופם ביסורים וצרות וגליות ולא יענש נפשם בעונש הנצחי.

נתפשט בשלוש מתנות טובות שנתנו לישראל, והם כולם סוד י', דהיינו תורה וארץ ישראל ועולם הבא

כלל העולה, האבות הם שכלול העולם הנברא בברכה, והם מדת כהן לוי ישראל, שהוא סוד מעשר ותרומה. והנה סוד מעשר שהוא י' כדפירשתי לעיל, נתפשט בשלוש מתנות טובות שנתנו לישראל, והם כולם סוד י', דהיינו תורה וארץ ישראל ועולם הבא. כלל התורה י' דברות, ששם נרמזים כל תרי"ג מצות בתרי"ג אותיות עד אשר לרעך. והנה הדברות הם קדושים, ומאמר אנכי ה' אלהיך שהוא העשירי מלמטה למעלה והוא הראש העשירי יותר מקודש, והוא הכולל, כי זה הדבור הוא מציאתו יתברך. אחר כך ארץ ישראל עשרה קדושות, כדתנן במסכת כלים פרק א':

עשר קדושות הן, ארץ ישראל מקודשת מכל הארצות ומה היא קדושתה כו', עיירות המוקפות חומה מקודשת כו', לפנים מן החומה מקודש כו', הר הבית כו', עד קדשי הקדשים מקודש מהם כו'. הרי הם עשר קדושות, והעשירי הוא קודש קדשים, אחר כך עולם הבא נברא ב"י.

ספר השל"ה הקדוש ספר בראשית תולדות תורה אור (ב)

והנה ארץ ישראל של מטה מכוון נגד של מעלה, אשר עליו נאמר ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ. והם סוד עשרה מאמרות שבהם נברא העולם, ומאמר אחד הוא כולל כל המאמרות כנודע בדברי המקובלים, והוא קדשי קדשים. והנה אלה שלש מתנות מישך שייכי בשלושת האבות. מתנה של תורה מתחיל מאברהם אבינו, כמו שאמרו בפרק קמא דעבודה זרה (ט, א) שני אלפים תורה מתחילין מן ואת הנפש אשר עשו בחרן, ומתרגמינן דשעבידו לאורייתא. מתנת ארץ ישראל זה ליצחק, כי נאסר לילך מארץ ישראל לחוץ לארץ:

ויתן אותם אלהים ברקיע השמים אמר רבי יוחנן ג' דברים נתנו מתנה לעולם ואלו הן התורה והמאורות והגשמים התורה מנין שנאמר (שמות לב) ויתן אל משה וגו' המאורות מנין שנא' (בראשית א) ויתן אתם אלהים ברקיע השמים גשמים מנין שנאמר (ויקרא כו) ונתתי גשמיכם בעתם רבי עזריה בשם רבי יהודה ב"ר סימון אומר אף השלום שנאמר (שם) ונתתי שלום בארץ רבי יהושע ב"ר נחמיה אמר אף הישועה שנאמר (תהלים יח) ותתן לי מגן ישעך רבי תנחומא אמר אף ארץ ישראל שנא' (שם קה) ויתן להם ארצות גוים וגו' וי"א אף הנקמה באדום שנא' (יחזקאל כה) ונתתי נקמתי באדום וגו'.

מדרש רבה בראשית פרשה ו פסקה ה

מדרש
תהילים
מזמור קלב

שלשה דברים נתנו על תנאי ארץ ישראל, ובית המקדש, ומלכות בית דוד

שיר המעלות זכור ה' לדוד את כל ענותו. אם ישמרו בניך בריתי. שלשה דברים נתנו על תנאי ארץ ישראל, ובית המקדש, ומלכות בית דוד. חוץ מספר תורה ובריתו של אהרן, שלא נתנו על תנאי.

ארץ ישראל מנין, שנאמר (דברים יא, טז-יז) השמרו לכם פן יפתה לבבכם. וחרה אף ה' בכם ועצר את השמים וגו'. בית המקדש מנין, שנאמר (מלכים א ט, ג-ד) הבית הזה אשר אתה בונה, אם תלך בחקותי. ואם לאו, (שם, ח) הבית הזה יהיה עליון כל עובר עליו ישום וגו'. מלכות בית דוד מנין, שנאמר, אם ישמרו בניך בריתי. ונאמר, (תהלים פט, לג) ופקדתי בשבט פשעם. ומנין לספר תורה שלא נתן על תנאי, שנאמר (דברים לג, ד) תורה צוה לנו משה מורשה. ומנין לבריתו של אהרן שלא נתן על תנאי, שנאמר (במדבר יח, יט) ברית מלח עולם. ואומר, (שם כה, יג) והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם. זאת מנוחתי עדי עד. תנו רבנן, (דברים יב, ט) כי לא באתם עד עתה אל המנוחה וגו'. זו שילה. אמאי קרי ליה מנוחה, דנחו מכיבוש הארץ.

נחלה, זו ירושלים. וכן הוא אומר, (ירמיה יב, ח) היתה לי נחלתי כאריה ביער. ואומר, (שם, ט) העיט צבוע נחלתי לי. דברי ר' יהודה. ר'

שמעון אומר, מנוחה, זו ירושלים. וכן הוא אומר, זאת מנוחתי עדי עד. ואומר, כי בחר ה' בציון אוה למושב לו. ואמאי קרי ליה מנוחה, על שם נחת הארון. נחלה, זו שילה. דכתיב, (יהושע יח, י) ויחלק להם יהושע ויפל להם הגורל בשילה. ר' ישמעאל אומר, זה וזה שילה.

רבי שמעון בן יוחאי אומר, זה וזה ירושלים. כי בחר ה' בציון. עד שלא נבחרה ירושלים היתה ארץ ישראל כשרה למזבחות, משנבחרה ירושלים יצאת ארץ ישראל (דברים יב, ג) השמר לך פן תעלה עלותיך וגו'.

עד שלא נבחרה בית עולמים היתה ירושלים ראויה לשכינה, משנבחרה יצתה ירושלים, שנאמר, כי בחר ה' בציון, ואומר, זאת מנוחתי עדי עד. עד שלא נבחר אהרן היו כל ישראל ראויין לכהונה, משנבחר אהרן יצאו ישראל. שנאמר (במדבר יח, יט) ברית מלח עולם היא. ואומר, (שם כה, יג) והיתה לו ולזרעו אחריו. עד שלא נבחר דוד היו כל ישראל ראויין למלכות, משנבחר יצאו ישראל. שנאמר (דברי הימים ב-יג, ה) הלא לכם לדעת כי ה' נתן הממלכה לדוד. עד שלא נבחרה ארץ ישראל היו כל הארצות כשרות לדברות:

מכולם לא בחר אלא בישראל

אנכי אלף זה הקדוש ברוך הוא שמע ישראל ה' אלהינו ה'

פסיקתא
רבתי פרשה
כא

אחד (דברים ו' ד') נון חמשים כף עשרים הם שבעים איותנטיות שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו יוד עשרה אילו עשרה [דורות] ומכולם לא בחר אלא בישראל:

הפריש את ארץ ישראל תרומה מכל הארצות והפריש את ירושלים תרומה מכל ארץ ישראל

ומנין שלא נטל הקדוש ברוך הוא חלק בעולמו אלא את ישראל

בלבד שנאמר (דברים לב) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו ואומר (תהלים טז) חבלים נפלו לי בניעימים אף נחלת שפרה עלי משלו משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שהוא בונה פלטרין ושכלל אותה ובשמחתו שהוא משמח בה סיים בה בית לדירתו כך הקדוש ברוך הוא זה שזכרו של הארץ שעמד הקדוש ברוך הוא בתוכה וברא את כל הארצות והפריש את ארץ ישראל תרומה מכל הארצות והפריש את ירושלים תרומה מכל ארץ ישראל והפריש את מקום בית המקדש תרומה מכל ירושלים.

וכן ברא הקדוש ברוך הוא את כל העמים כולן והפריש את ישראל תרומה מכל העמים ומישראל הפריש תרומה את שבט לוי ומשבט לוי הפריש תרומה את אהרן הכהן ובניו וקידשו ומשחו וכבדו בבגדי כהונה ובציץ ובאורים ותומים שהוא יעמוד לפני הקדוש ברוך הוא ומכפר על ישראל בכל

תנא דבי אליהו זוטא פרק ב

שנה ושנה והביא את ישראל שהם תרומה מכל העמים לארץ ישראל שהוא תרומה מכל הארצות והביא את שבט הלוי שהפריש תרומה מכל ישראל לירושלים שהפריש תרומה מכל ארץ ישראל והביא את בני אהרן שהפריש תרומה משבט לוי לבית המקדש שהפריש תרומה מכל ירושלים לעמוד לשרת לפני הקדוש ברוך הוא ולעשות רצונו שנאמר (חבקוק ג) עמד וימודד ארץ ראה ויתר גוים ויתפוצצו הררי עד שחו גבעות עולם הליכות עולם לו. מכאן אמרו כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא שנאמר הליכות עולם לו א"ת הליכות אלא הלכות.

עוד טעם שני שנתאוו משה לארץ ישראל, מטעם שזה שער השמים בארץ ישראל למטה, מכוונת כנגד המרכבה שלמעלה שהיא השכינה יושבת על הכסא, והחיות נשאו את הכסא סביב ושמה ישבו כסאות, והנשמות עיילין ונפקין משם. וזה שאמר גם צפור מצאה בית, ר"ל גם טעם אחר לראות ארץ ישראל, לפי שצפור היא הנשמה מצאה בית לארץ ישראל, אין זה כי אם בית אלהים (בראשית כח יז), ובמלת שמ"ה נרמז בו מ"שה, וזה הטעם נתאוו משה לארץ ישראל.

ביקש משה אעברה נא, רוצה אני להיות בארץ ישראל דתמן

ספר מגלה עמוקות על ואתחננו, אופן קו

ספר מגלה עמוקות על ואתחננו, אופן קצט

כסא ה', ויהיה עתה אור הלבנה כאור החמה. גם אשיג שם סוד זו' נהרות וז' כסאות, כי שם הלבנון, כסא מול כסא, מעון מול מעון, מכון מול מכון. השיב הקדוש ברוך הוא רב לך, הנשמה של משה היא באה מסוד הכסא, גם אי אפשר למשה להגיע עתה לירושלים ולהקרא אותו כסא ה', כי נתחלל משה בביאתו לזה העולם, שבא מצד ערוה שאסרה תורה שלקח עמרם את דודתו שעתידה התורה לאסור, שמזה הטעם אף על פי שעמרם היה אחד מחמשה בני אדם שמתו בעטיו של נחש (שבת נ"ה ע"ב), ונקרא עמרם על שם עמר נקי (דניאל טז) שלא חטא מימיו, מכל מקום עבור זה הוצרך להתגלגל אחר כך ולבא לעולם, גם בשביל זה הסתירה התורה ענין לקיחת אשתו ולידת משה, באמרו וילך איש מבית לוי (שמות ב' [א]). ומטעם זה נתחללו גם כן בני ראובן שלא יכלו לבא לארץ ישראל, כמ"ש הזוהר (עמוד תצ"ט זוהר ח"א רל"ו ע"א) על פסוק (בראשית מט ד) כי עלית משכבי אביך, ולא אמר משכב אביך. אבל לפי ששתה יעקב בכוס זה ועינו בכוס אחר, לא נצרך אפילו לשתי נשיו, שהיה יעקב אצל לאה וחסב שהיא רחל ויהי בבקר והנה היא לאה (שם בראשית כט כה), אבל כל הלילה חשב שהיא רחל, ובזה נתחלל ראובן ולא היה יכול לבא לארץ ישראל שנקראת משכבי

אביך, כדאיתא (בזוהר ויחי עמוד תצ"ט [שם]) שירושלים נקראת כן. וכן משה עבור שהיתה לידתו באיסור שאסרה תורה לבסוף, לכן לא היה יכול לבא גם כן לארץ ישראל. וזה נרמז גם כן במלת רב לך, ר"ב נוטריקון למפרע 'בני ראובן, וכמו שבני ראובן נתחללו, כן גם כן אתה, לכן אל תוסף דבר:

עיקר כל המצות ליושבים בארץ ה'

וכתב הרמב"ן בפרשת אחרי מות, שהזכיר הכתוב בעריות ותטמא הארץ ואפקוד עונה, אף על פי שהעריות חובת הגוף ואינן תלויות בארץ, מכל מקום עיקר כל המצות ליושבים בארץ ה'. וכן שנו בספרא (תו"כ קדושים כ, כב) ולא תקיא הארץ אתכם, ארץ ישראל אינה כשאר ארצות, אינה מקיימת עוברי עבירה. והנה הכותיים לא היו נענשים בארצם, ובכואם בארץ ה' ועשו שם כמעשיהם הראשונים שלח בהם האריות הממיתים אותם. לכן כל איש יחרד בכואו אל ארץ ישראל להיות ירא שמים כפלי כפלים ממה שהיה בחוץ לארץ, וידע כי בבית המלך הוא יושב, עכ"ל:

כל איש יחרד וישוב וישיב אחרים מעון כפי כחו במתק לשונו

ובעבור התשובה הגאולה מתעכבת, שנאמר שובה אלי ואשובה אליכם, ובכל

ספר השל"ה הקדוש שער האותיות עמק ברכה (כו)

ספר חרדים פרק ט

יום ויום בת קול מכרזת שובו בנים שובכים כדאיתא בזוהר פרשת נשא, לכן כל איש יחרד וישוב, וישיב אחרים מעון כפי כחו במתק לשונו, וימצא חן בעיני מלכו של עולם אשרי חלקו.

כל הרשעים בארץ ישראל נפשותם נשלכות לחוצה לארץ - כל אדם יחרד בבואו אל ארץ ישראל להיות ירא שמים כפל כפלים ממה שהוא בחוצה לארץ, וידע כי בבית המלך הוא יושב

אבל הבאים לארץ ישראל ואין שמים על לב כי הם בהיכל המלך ומורדים ופושעים ומרבים במשתאות של סעודת מריעות ומרוזחים, עליהם הכתוב אומר (ירמיה ב, ז) ותבאו ותטמאו את ארצי ונחלתי שמתם לתועבה, וכתוב (ישעיה א, יב) כי תבואו לראות פני מי בקש זאת מידכם רמוס חצרי. ולא יעלה על לבם שאחרי מותם ישארו בארץ ישראל, אלא במותם יגרשום חוצה ככלבים.

ספר חרדים פרק נט

זוה לשון פרקי רבי אליעזר פרק ל"ד, וכל הרשעים בארץ ישראל נפשותם נשלכות לחוצה לארץ שנאמר (שמו"א כה, ט) ואת נפשך אויביך יקלענה בתוך כף הקלע. ולעתידי לבא הקדוש ברוך הוא אוחו בכנפות הארץ ומנער אותה מכל טומאה ומשליכן לחוצה לארץ, שנאמר (איוב לח, יג) לאחוז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה:

וכתג הרמב"ן (בפרשת אחרי מות) שהזכיר הכתוב בעריות ותטמא הארץ ואפקוד עונה, אף על פי שהעריות חובת הגוף ואינן תלויות בארץ, מכל מקום עיקר כל המצות ליושבים בארץ ה'. וכן שנו בסיפרא ולא תקיא הארץ אתכם, ארץ ישראל אינה כשאר ארצות, אינה מקיימת עוברי עבירה. והנה הכותיים לא היו ענושים בארצם, ובבואם בארץ ה' ועשו שם כמעשיהם הראשונים שלח בהם האריות הממתים אותם. לכן כל אדם יחרד בבואו אל ארץ ישראל להיוח ירא שמים כפל כפלים ממה שהוא בחוצה לארץ, וידע כי בבית המלך הוא יושב:

מצות עשה מן התורה לדור בארץ ישראל

מצות עשה מן התורה לדור בארץ ישראל, שנאמר (דברים כו, א) וירשתה וישבת בה. ואמרו חז"ל בספרי שמצוה זו שקולה כנגד כל מצות התורה, ואמרו כל היוצא מארץ ישראל ודר בחוץ לארץ יהיה בעיניך כאילו עובד עבודה זרה, שנאמר כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה' לאמור לך עבוד אלהים אחרים. ואיתא במסכת בתרא אמר רשב"י דאלימלך ומחלון וכליון נענשו מפני שיצאו מארץ ישראל לחוץ לארץ שנאמר ותהום כל העיר עליהם ותאמרנה הזאת נעמי, אמר ר' יצחק אמרו חזיתם נעמי שיצאת מארץ ישראל לחוץ לארץ מה עלתה

ספר חרדים פרק נז

להסגיר מעט מעט סביבות שפתי החלון עד שביום ט' באב נסגר כולו ונפסק השפע ונחרב הבית. ותכף ומיד לאחר שנחרב הבית הקדוש ברוך הוא פתח את החלון והוריד את עולם האופנים וצמצם מלכות עולם האופנים בתוך החלון כדי שלא יסגר עוד, ולעולם פתח זה לא יסתם אלא דוקא בעת החרבן שניתן רשות אל החיצונים ליכנס לארץ להחריב בית המקדש כנזכר, ומיד נתגרשו משם, ויש כיסוי ומסך פרוכת סביב לארץ ישראל שהיא שומרת הגבולים האלו שלא תתפשט הקליפה ומגרש כל זר מתוכה, ואפילו שארץ ישראל חרבה ושממה מפעולת החצונית הזאת שהיא בעל החרבן, עם כל זה אינה שולטת בארץ ישראל אלא החריבה ונתגרשה ועמדה ארץ ישראל אפילו בעת חורבנה נקייה וברה מאין זר בתוכה:

ודע ששיעור ארץ ישראל מהלך ד' מאות פרסה על ד' מאות פרסה, ועכשיו לא נשארה אלא מאה על מאה שהוא חצי חלק שמיני, וכל מקום דשן ושמן נקמט ונתכווץ, וזה לרצות שבתותיה כנגד ע' שמיטות שבטלו ולא נשאר ממנו אלא הטרשין שבה, ואף על פי שזורעין בטרשין שבה כמאן דליתא.

לה, אמר ר' ב"ק חס ושלום שאפילו מצאו סובין לא יצאו, ומפני מה נענשו מפני שהיה להם לבקש רחמים על בני דורן ולא בקשו עד כאן, (מתרי"ג לרמב"ן ולרשב"ן):

ארץ ישראל נתונה תחת שער השמים:

דע מה שאמרנו שארץ ישראל נתונה תחת שער השמים, ר"ל תחת חלון שבאמצעות כיפת השמים, וחלון זה הוא מרובע והוא צר מלמעלה ורחב מלמטה, ושיעורו מלמעלה ת"ק אמה על ת"ק אמה כשיעור כמות בית המקדש כי בית המקדש כולו ניתן תחת החלון, ובאמצעות עוביו של חלון הכיפה כשיעור עיר הקודש ירושלים, ושיעור כמות החלון מלמטה ד' מאות פרסה על ד' מאות פרסה כשיעור ארץ ישראל וכל ארץ ישראל תחתיו, ושהיה יורד השפע מלמעלה דרך צינור מלכות הי' ספירות מעולם האופנים, היה יורד דרך ישרה עד חלון הכיפה הנזכר, ויורד על בית המקדש ומבית המקדש מתפשט על כל ארץ ישראל, וכשרבו הפריצים בבית המקדש ראשון מהבל מדברי לשון הרע ורכילות וניבלות הפה גרם העון ונתגשם אותו הבל ונתעבה ונעשה דמות ענן עבה, והתחיל

ספר חסד
לאברהם,
מעין ג
נור ג

